

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

Випуск 185 (2020)
Edition 185 (2020)

Кропивницький – 2020
Kropyvnytskyi – 2020

УДК 378
ББК 81.2(3)
Н 34
DOI: 10.36550

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 185. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – 274 с.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Рецензенти: **Олексюк О. М.**, доктор педагогічних наук, професор,
Кучай О. В., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Відповідальний секретар:

Кулікова С. В. – кандидат педагогічних наук, ст. викладач Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Редакційна колегія:

Єжова О. В. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Сзатан С. – професор кафедри музичного мистецтва Гданського університету, Польща

Калініченко Н. А. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Коваль Л. В. – доктор педагогічних наук, професор Бердянського державного педагогічного університету

Давидович Н. – професор, університетський центр Самарія, Аріель, Ізраїль

Радул В. В. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Радул О. С. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Остенда О. – професор технологічного університету, Катовіца, Польща

Костікова І. І. – доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди

Растрігіна А. М. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Садовий М. І. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Рябовол Л. Т. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Шандрук С. І. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Друкується за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 5 від 26. 12. 2019 року)

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020

UDK 378
BBK 81.2(3)
A 34
DOI: 10.36550

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. – Edition 185. Series: Pedagogical Sciences. – Kropyvnytskyi: EPC of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2020. – 274 p.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Reviewers: **Oleksyuk O. M.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kuchai O. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, which can publish the results of dissertations for obtaining scientific degrees of Doctor and Candidate of Sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 241 of 09/03/2016.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Executive Secretary:

Kulikova S. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Editorial Board:

Yezhova O. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Szatan E. – Professor of Musical Arts, University of Gdansk, Poland

Kalinichenko N. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Koval L. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Berdyansk State Pedagogical University

Klim-Klimashevska A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Davidovitch N. – Professor, Ariel University Center of Samaria, Israel

Radul O. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Radul V. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Ostenda O. – Professor of University of Technology, Katowice

Kostikova I. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda

Rastrygina A. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Sadovyi M. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Shandruk S. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Ryabov L. T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

*Published by the resolution of the Academic Council of the Centralukrainian
Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
(Protocol № 5 26. 12. 2019)*

The articles are presented in the author's editing
© Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2020

ЗМІСТ

ВАСИЛЕНКО Володимир Аркадійович ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПОГЛЯДИ Г. ДЖ. УЕЛЛСА.....	12
ДЕФОРЖ Ганна Володимирівна, ЧЕРЕДНИК Діана Степанівна ФОРМУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАТОРСЬКИХ УМІНЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ХІМІЇ В НАВЧАННІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК.....	15
ІЛІАДІ Олександр Іванович, ГРОМКО Тетяна Василівна. ТЕСТУВАННЯ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ СТУДЕНТАМИ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	20
БІДА Олена Анатоліївна, МОІСЄЄВ Василь Володимирович, ГРЕБА Ілдіко Золтанівна СФОРМОВАНІСТЬ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ.....	24
ІВАНИЦЬКИЙ Олександр Іванович ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	29
КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка Валеріївна МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	33
КУЧАЙ Тетяна Петрівна, ЧИЧУК Антоніна Петрівна, ШИНКАРУК Василь Дмитрович ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗМІСТУ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	39
ПОДОПРИГОРА Наталія Володимирівна ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИКЛУ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	41
РОМАНЕНКО Тетяна Василівна ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ТА ФІЗИКИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	47
САВЧЕНКО Наталія Сергіївна ПОЧАТОК СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (X СТ.– ПОЧАТОК XX СТ.).....	51
СКЛОВСЬКИЙ Ігор Зінов'євич, АКСЬОНОВА Віра Ігорівна ПОШУК ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО СЕНСУ МЕТАФІЗИКИ СОЦІОКУЛЬТУРИ ГРОМАДИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ.....	59
СТРАТАН-АРТИШКОВА Тетяна Борисівна, ГОРБЕНКО Олена Борисівна ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА.....	63
ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	68
ШАНДРУК Світлана Іванівна ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	73

БОЛІЛИЙ Василь Олександрович АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМИ ОБЛІКУ «АХІМ».....	77
ВИШПІНСЬКА Ірина Маноліївна ПОТЕНЦІАЛ УРОКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ.....	81
ВОЛКОВА Марина Миколаївна ТВОРЧА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ А. С. МАКАРЕНКА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	85
ДЕМЕШКО Інна Миколаївна ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОПИСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН МОВОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ.....	89
ДЕМЧЕНКО Юлія Миколаївна, НІКІТІНА Олена Олександрівна ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ МИСЛЕННСВИХ ОПЕРАЦІЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ.....	93
ДРОБІН Андрій Анатолійович ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ ПРОГРАМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	98
ДЯЧУК Павло Вікторович, ПЕРФІЛЬЄВА Людмила Павлівна ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ І ПРИРОДОЗБЕРЕГАЮЧИХ НАВИЧОК У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ.....	102
КОНДРАШОВ Микола Миколайович ТЕХНОЛОГІЯ STEM-НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	107
КОТЕЛЯНЕЦЬ Юлія Сергіївна ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО КОНСТРУЮВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	112
КУШНІР Наталія Сергіївна ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГУ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	117
ЛЄСНІК Олена Степанівна ДІАЛОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ.....	120
ЛОСІК Вікторія Георгіївна СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ.....	125
ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна, БУТЕНКО Тетяна Максимівна ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ.....	129
МАСЛОВА Наталія Миколаївна, МИРЗА-СІДЕНКО Валентина Миколаївна ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ.....	134
ПАНЬКІВ Людмила Іванівна РОЗВИТОК ДУХОВНО-ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	139

ПІДВАЛЬНА Юлія Василівна СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВИ ТА БУЛЕРА.....	143
ПЛЮЩ Валентина Миколаївна МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ.....	147
РЕЧИЦЬКИЙ Олександр Наумович, РЕШНОВА Світлана Федорівна, ГОРШКОВА Аліса Ігорівна КОМПЛЕКСНА КОМП'ЮТЕРНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ ПРОГРАМОВАНОГО НАВЧАННЯ ОРГАНІЧНІЙ ХІМІЇ.....	152
РУСІНА Наталія Геннадіївна ЗАСТОСУВАННЯ WEB-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	157
САРНОВСЬКА Наталія Іванівна, АНТОНІВСЬКА Марина Олександрівна ДУАЛЬНА СИСТЕМА ЯК ОДНА З ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ОСВІТИ.....	161
СЕМАКОВА Тетяна Олексіївна, БОЙКО Любов Михайлівна, ВАСЕНЬОВА Юлія Олексіївна АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	165
ТЕРЕЩЕНКО Оксана Василівна, ЯРОВА Лариса Олегівна, ГРОМОВА Тетяна Валеріївна САМОНАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЯК УМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	170
ТРИФОНОВА Олена Михайлівна МЕТОДИЧНА СИСТЕМА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	174
ФОРОСТОВСЬКА Тетяна Олександрівна ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ.....	179
ЧЕРНЬОНКОВ Ярослав Олександрович СУЧАСНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	184
ШЕВЧЕНКО Ірина Вікторівна, КОРДЮК Олена Миколаївна ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL) У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ «ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ОСНОВНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКА)» ДЛЯ СТУДЕНТІВ II КУРСУ ЗВО УКРАЇНИ.....	187
ЯРОШЕВСЬКА Лариса Віталіївна ЕФЕКТИВНІ ПРИЙОМИ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	191
ЯКИМЕНКО Наталія Олегівна, ВОЩЕНКО Вікторія Юрївна ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ Й ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	196
ДОЛГІХ Ярослав Вікторович ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА МУЗИЧНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ.....	201

КРИВОРОТЬКО-ТАЙФУР Камілія Сергіївна ВПЛИВ РЕФОРМ У СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ НІМЕЧЧИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТ.).....	206
ОСАДЧУК Наталія Петрівна ТЕХНОЛОГІЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РАДІОТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	210
ТВЕРДОХЛІБ Сергій Сергійович КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ І РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ.....	215
ШПИРКА Аліна Олегівна КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ЕМОЦІЙНОЇ ВИРАЗНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВОКАЛІСТА.....	220
ОЖИНДОВИЧ Людмила Михайлівна ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОБЛЕМНО/ПРОЄКТНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ КУРСУ «СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ ВМІСТОМ ВЕБ-САЙТІВ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ТА ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	224
АНОТАЦІЇ.....	229

CONTENTS

VASYLENKO Volodymyr Arkadiyovych
Pedagogical activity and views of G. J. WELLS12

DEFORGE Anna Vladimirovna, CHEDERNIK Diana Stepanovna
FORMATION OF EXPERIMENTAL SKILLS DURING THE CARRYING OUT OF LABORATORY WORK OF CHEMISTRY IN THE SCIENCE OF NATURAL SCIENCES15

ILIADI Alexandr Ivanovych, HROMKO Tetiana Vasylivna
TESTING AS ONE OF THE FORMS OF CONTROL OF THE IMPLEMENTATION OF LINGUISTIC MATERIAL BY STUDENTS OF THE HUMANITIES (course «Ukrainian for Professional Purpose»).....20

BIDA Elena Anatoliyivna, MOISIEV Vasil Volodymyrov, HREBA Ildiko Zoltanovna
THE FORMATION OF PATRIOTIC QUALITIES AS THE BASIS OF EDUCATION OF CIVIL RESPONSIBILITY IN THE EDUCATIONAL SYSTEM24

IVANITSKY Alexander Ivanovich
FORMATION OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE PHYSICAL TEACHER IN THE PROFESSIONAL TRAINING PROCESS29

KOTELENETS Natalka Valeryevna
METHODOLOGICAL BASES OF FORMATION OF TECHNOLOGICAL ABILITIES IN OLDER PRESENT AGE CHILDREN33

KUCHAI Tetyana Petrivna, CHICHUK Antonina Petrivna, SHINKARUK Vasily Dmitrovich
VALUABLE ATTITUDE - AN IMPORTANT COMPONENT OF EDUCATION CONTENT PERSONALITIES39

PODOPRYHORA Natalia Vladimirovna
FORMATION OF THE READY FOR FUTURE TEACHERS OF THE NATURAL SCIENCES TO REALIZE THE CYCLE OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE BY MEANS OF EDUCATIONAL PHYSICAL EXPERIENCE.....41

ROMANENKO Tatyana Vasylivna
PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF INFORMATICS AND PHYSICS BY INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES47

SAVCHENKO Natalia Sergiyivna
BEGINNING OF ESTABLISHING THE EXTRAORDINARY EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE (XX centuries - BEGINNING XX centuries)51

SKLOVSKIY Igor Zinovich, AKSIONOVA Vera Igorevna
SEARCH OF CIVILIZATION SENSE METABYSIS OF SOCIO-CULTURE OF THE COMMUNITY IN THE EUROPEAN SPACE59

STRATAN-ARTISHKOVA Tatiana Borisovna, GORBENKO Olena Borisivna
POLYFUNCTIONALITY OF CREATIVE PREPARATION OF A FUTURE TEACHER OF ART63

CHERKASOV Vladimir Fedorovich
MODEL FOR FORMATION OF FUTURE READY MUSICAL ARTS TEACHERS TO EDUCATE NATIONAL IDENTITY OF PRIMARY SCHOOL PUPILS68

SHANDRUK Svetlana Ivanovna
THEORY AND PRACTICE OF HIGHER PROFESSIONAL EDUCATION IN UKRAINE73

BOLYLY Vasily Oleksandrovych
AXIM AUTOMATED ACCOUNTING SYSTEMS77

VYSPINSKA Irina Manolievna <i>THE POTENTIAL OF MUSICAL ARTS LESSONS IN THE FORMATION OF AESTHETIC ACCEPTANCE OF YOUNGER PUPILS</i>	81
VOLIKOVA Marina Nikolaevna <i>CREATIVE IMPLEMENTATION OF AS MAKARENKO'S PEDAGOGICAL IDEAS IN CONDITIONS OF MODERN EDUCATION</i>	85
DEMESHKO Inna Nikolaevna <i>APPLICATION OF SPEECHING COMPETENCES IN STUDY OF THE LIBRARY CYCLE DISCIPLINES</i>	89
DEMCHENKO Yulia Nikolaevna, NIKITINA Elena Oleksandrivna <i>FORMATION OF BASIC THINKING OPERATIONS IN PRESCHOOL CHILDREN BY PLAYERS</i>	93
DROBIN Andriy Anatolyovich <i>SUBSTANTIAL FILLING OF PROGRAMS OF QUALIFICATION OF PHYSICAL TEACHERS IN CONDITIONS OF REFORMING POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION</i>	98
DYACHUK Pavlo Viktorovych, PERFILIEVA Lyudmila Pavlovna <i>FORMATION OF ENVIRONMENTAL CONCEPTS AND SUSTAINABLE SKILLS IN YOUNGER SCHOOLS BY NATURAL DISCIPLINES IN UKRAINE AND EUROPE</i>	102
KONDRASHOV Nikolay Nikolaevich <i>STEM-TEACHING TECHNOLOGY IN THE SYSTEM OF PREPARATION OF FUTURE EXPERTS FOR FOREIGN COMMUNICATION</i>	107
KOTELYANETS Julia Serhiivna <i>FORMATION OF CREATIVE CONSTRUCTION OF CHILDREN OF THE EARLY PRESCHOOL AGE</i>	112
KUSHNIR Natalia Serhiivna <i>FUNDRAISING AS A TECHNOLOGY FOR IMPLEMENTATION OF SOCIAL RESPONSIBILITY</i>	117
LESNIK Elena Stepanivna <i>DIALOGICAL COMMUNICATION AS A MEANS OF FORMATION OF ART-SPEECH SKILLS OF FUTURE MUSIC ART TEACHERS IN THE PROCESS OF HORMEISTERS PREPARATIONS</i>	120
LOSIK Victoria Georgievna <i>COMPONENTS OF FORMATION OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF PROFESSIONALS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS</i>	125
LASHENKO Olga Dmytrivna, BUTENKO Tatiana Maksimivna <i>THEORETICAL BASIS OF TEACHING THE BASIC MUSICAL INSTRUMENT IN THE UNIVERSITY EDUCATION SYSTEM</i>	129
MASLOVA Natalia Mykolaivna, MIRZA-SIDENKO Valentina Mykolaivna <i>APPLICATION OF INTERACTIVE TEACHING TECHNOLOGIES IN THE LESSONS OF GEOGRAPHY AS A WAY TO INCREASE THE LEVEL OF COGNITIVE ACTIVITY OF PUPILS</i>	134
PANKIV Lyudmila Ivanivna <i>DEVELOPMENT OF SPIRITUALLY-CREATIVE QUALITIES OF PUPILS OF THE OLDER SCHOOL AGE BY MEANS OF ART</i>	139
PIDVALNA Yulia Vasylivna <i>SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS AS THE BASIS FOR FORMATION OF VICTIM AND BULLER BEHAVIOR</i>	143

PLUSH Valentina Nikolaevna MODEL OF FORMATION OF READY FOR FUTURE TEACHERS OF NATURAL DISCIPLINES FOR PROFESSIONAL SELF-IMPROVEMENT	147
RECHITSKY Aleksandr Naumovych, RESHNOVA Svetlana Fedorovna, GORSHKOVA Alice Igorivna COMPLEX COMPUTER EDUCATION PROGRAM FOR PROGRAMMED ORGANIC CHEMISTRY TRAINING	152
RUSINA Natalia Gennadyevna APPLICATION OF WEB-RESOURCES IN THE STUDENT STUDENTS EDUCATION PROCESS HIGHER EDUCATION	157
SARNOVSKA Nataliia Ivanivna, ANTONIVSKA Maryna Oleksandrivna THE DUAL SYSTEM AS ONE OF THE FEATURES OF SOCIO-CULTURAL SPHERE SPECIALISTS TEACHING AT THE MODERN STAGE OF EDUCATION.....	161
SEMAKOVA Tatyana Oleksiivna, BOYKO Lyubov Mykhailivna, VASENOVA Yulia Oleksiivna ACTIVIZATION OF STUDENTS 'EDUCATIONAL AND Cognitive ACTIVITIES IN MODERN CONDITIONS: A PSYCHOLOGICAL ASPECT	165
TERESHCHENKO Oksana Vasylivna, YAROVA Larisa Olehivna, GROMOVA Tatyana Valerievna SELF-LEARNING FUTURE TEACHERS OF NATURAL DISCIPLINES AS A CONDITION OF MODERNIZATION OF EDUCATION	170
TRIFONOVA Elena Mikhailovna METHODICAL DEVELOPMENT OF INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE OF MASTERS OF COMPUTER TECHNOLOGIES	174
FOROSTOVSKAYA Tatyana Oleksandrivna PEDAGOGICAL INTEGRATION AS A IMPORTANT CONDITION OF THE EFFICIENCY OF IMPLEMENTATION OF PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF FUTURE CHEMISTRY TEACHERS	179
CHERNIONKOV Yaroslav Olexandrovyeh MODERN UNDERSTANDING OF FOREIGN LANGUAGE TEACHER TRAINING SYSTEM.....	184
SHEVCHENKO Irina Viktorovna, KORDUK Olena Mykolayivna IMPLEMENTATION OF COURSE LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) METHODOLOGY IN THE PROCUREMENT OF THE «PRACTICAL COURSE OF THE BASIC LANGUAGE (ENGLISH)» FOR STUDENTS	187
YAROSHEVSKA Larisa Vitaliivna EFFECTIVE METHODS OF EDUCATION OF THE NATIONAL STUDY OF STUDENT YOUTH BY MEANS OF MUSICAL ARTS	191
YAKYMENKO Natalia Olehivna, VOSCHENKO Victoria Yuriivna ORGANIZATIONAL-PEDAGOGICAL AND DIDACTIC CONDITIONS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PROFESSIONALS DOCUMENTATION AND INFORMATION ACTIVITIES IN THE PROCESS OF DISTANCE LEARNING	196
DOLGIH Yaroslav Viktorovich PROFESSIONAL PRIMARY MUSICAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE MODERN SOCIO-CULTURAL SITUATION	201
KRIVOROTKO-TAYFUR Camilia Sergeevna THE INFLUENCE OF REFORMS IN THE SYSTEM OF PEDAGOGICAL EDUCATION ON TRAINING OF TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES OF GERMANY (SECOND HALF OF THE XX CENTURY).....	206

OSADCHUK Natalia Petrovna TECHNOLOGY OF AKMEOLOGICAL SUPPORT OF CULTURAL TRAINING OF FUTURE RADIOTECHNICAL SPECIALISTS OFFICERS	210
TVERDOHLIB Sergey Sergeevich CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION OF INTERPRETATION COMPETENCE OF FUTURE CHOREOGRAPHY TEACHERS	215
SHIPYRKA Alina Olehivna CRITERIA AND INDICATORS OF THE EMERGENCY EXPOSURE FORMATION OF FUTURE VOCALIST	220
OZHINDOVYCH Lyudmila Mikhailivna APPLICATION OF PROBLEM / PROJECT-ORIENTED TECHNOLOGY APPLICATION ON EXAMPLE OF WEBSITE CONTENT SYSTEMS TO STUDENTS.....	224
ANNOTATIONS	229

журнал. – Чернівці: Черемош, 2012. – Вип. 2 (8). – С. 63–67.

REFERENCES

1. Byk, A. S. (2017). *Stratehiya zabezpechennya yakosti pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity*. [Strategy for quality assurance of postgraduate pedagogical education]. Kirovograd.
2. Honcharenko, T. L. (2013). *Napryamy modernizatsiyi zmistu i tekhnolohiy navchannya vchyteliv fizyky u pislyadyplomniy osviti*. [Areas of modernization of the content and technologies of teaching physics teachers in postgraduate education]. Uzgorod.
3. Drobin, A. A. (2016). *Shkil'nyy kurs fizyky: shlyakhy osuchasnennya*. [School Physics Course: Ways to Update]. Kirovograd.
4. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»* [Law of Ukraine «On Education»].
5. Korobova, I. V. (2008). *Realizatsiya prynstypu nastupnosti u protsesi pidhotovky vchyteliv fizyky v umovakh neperervnoyi osvity*. [Realization of the principle of continuity in the process of preparation of teachers of physics in conditions of continuous education]. Herson.
6. Korobova, I. V. (2014). *Uminnyya zapytuvaty yak pokaznyk metodychnoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya fizyky*. [The ability to ask as an indicator of the methodological competence of the future physics teacher]. Berdysk.
7. Postanova KМУ vid 21 serpnya 2019 r. № 800 «Deyaki pytannya pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 21, 2019 No. 800 «Some issues of professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers»].

8. *Proyekt derzhavnoho standartu bazovoyi seredn'oyi osvity (5-9 klasy)* [Draft National Standard of Basic Secondary Education (grades 5-9)].

9. Rusnak, T. A. (2013). *Rozvytok profesynnoyi kompetentnosti vchyteliv fizyky na kursakh pidvyshchennya kvalifikatsiyi*. [Development of professional competence of physics teachers in advanced training].

10. Rusnak, T. A. (2012). *Kompetentnisnyy pidkhid yak kontseptual'na osnova pidvyshchennya kvalifikatsiyi vchyteliv fizyky*. [The competence approach as a conceptual basis for advanced training of physics teachers]. Chernivzy.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДРОБІН Андрій Анатолійович – кандидат педагогічних наук, методист науково-методичної лабораторії природничо-математичних дисциплін комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Наукові інтереси: дослідження дидактики фізики та історії фізики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DROBIN Andrii Anatoliyovich – Candidate of Pedagogical Sciences, Methodologist of the Scientific and Methodological Laboratory of Natural and Mathematical Disciplines of Public Institution «Kirovohrad Regional In-Service Teacher Training Institute named after Vasyl Sukhomlynsky».

Circle of scientific interests: the study of the didactics of physics and the history of physics.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2019 р.

УДК 37.017:502(477+4)

DOI:10.3655/2415-7988.2019.185.21

ДЯЧУК Павло Вікторович –

кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2712-0195>

e-mail: Pavelitsme@ukr.net

ПЕРФІЛЬЄВА Людмила Павлівна –

кандидат біологічних наук, доцент кафедра теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3966-0607>

e-mail: Pavelitsme@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ І ПРИРОДОЗБЕРЕГАЮЧИХ НАВИЧОК У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На початку нового тисячоліття людство зіткнулося з безліччю глобальних проблем, від вирішення яких залежить його майбутній розвиток. Однією з них є постійний процес деградації

навколишнього середовища, на тлі якого, як зазначають дослідники, в останні роки посилюється інтерес людей різних країн світу до прогнозування спільного майбутнього для всіх жителів нашої планети. Занепокоєння не тільки за власне життя, але і за життя

майбутніх поколінь призводить світова спільнота до формування нової загальної системи цінностей людства – збереження екологічної якості життя, підкреслене величезне значення екологічної освіти в реалізації стратегії виживання та сталого розвитку людства.

Екологічні проблеми світового масштабу зумовили необхідність кардинальних змін у ставленні людини до природи і до самої себе. В умовах розвитку сучасної людської цивілізації техногенне втручання у природу загрожує існуванню людства. З огляду на це пріоритетного значення набуває проблема раннього екологічного виховання та формування екосвідомості у період дитинства. Вважаємо, що організованим і системним цей процес може стати саме у початковій школі, а вивчення і узагальнення світового досвіду у цій сфері може стати дієвим чинником формування досконалої системи екологічної освіти дітей.

У навчальні програми українських навчальних закладів на початку XXI століття було включено чимало навчальних дисциплін, які мали на меті спричинити формування екологічної свідомості дітей і молоді. Окрім цього у системі сучасної української освіти досить поширеними стають різноманітні форми екологічної позаурочної та позашкільної роботи, проте дана система освіти не реалізує цієї функції у повній мірі. Це стосується як України, так і зарубіжжя. Вчені вбачають у цьому різні причини. У багатьох освітніх системах різних країн сьогодні переважає гносеологічна модель, представниками якої є такі країни як: Польща, Румунія, Білорусія та ін. Проте вчені обстоюють думку про недосконалість гносеологічної моделі екологічної освіти і пропонують як альтернативу гносеологічно-діяльнісну модель. Така освітня модель набула розповсюдження у Німеччині, Франції, Бельгії, Нідерландах, частково Чехії. Вона окрім пізнавальної активності, передбачає елементи практичної роботи, спрямованої на охорону навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічна та природоохоронна освіта включають процеси навчання, виховання, розвитку особистості і спрямована на формування екологічної культури, як складової системи національного і громадянського виховання всіх верств населення України [3]. Проблеми екології, формування екологічної культури, проблеми охорони природи осмислювалися у публікаціях

В. Андрущенко, Г. Бачинського, В. Вернадського, Л. Губерського, М. Кисельова, Б. Коммонера, Ю. Одума, А. Печчеї та інших відомих вітчизняних та іноземних учених [1]. Питанням теорії і практики формування відповідального ставлення школярів до природи присвячені праці Г. В. Аكوпова, А. А. Алдашева, Г. Білявського, В. Бродвія, А. А. Брудного, Д. Н. Гірусова, Е. В. Кавтарадзе, Н. М. Мамедова, Л. Немець, Н. Пустовіта, Г. Пустовіта, Д. Трайтака, Є. І. Чердимова, В. А. Ясвина. В. Крисаченко та М. Хилько розкрили основні категорії екології як цілісного знання про життя, ігрові напрямки сприйняття природи [6]. В області екологічної освіти зарубіжними вченими соціальних, культурологічних та інших основ екологічної освіти багато років активно досліджуються проблеми навколишнього середовища (R. G. Barker, Ch. Geesteranus W. R. Catton, D. D. Chiras, R. E. Dunlap, O. D. Duncan, D. H. Meadows, D. L. Meadows, J. Randers, J. C. Smith, L. F. B. Schmore, S. Foresman, A. J. Suvan, U. Halbach, A. W. Wiecek., та інші).

Мета статті – дослідити перспективи розвитку екологічної освіти різних країн Європи в тому числі в Україні, довести необхідність екологічної освіти та виховання школярів початкової школи на прикладі проведення еколого-освітніх заходів для учнів початкової школи № 9 на базі Уманського дендрологічного парку «Софіївка» засобами природознавчих дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічна освіта в Україні сформувалась тільки після Стокгольмської (1972 р.) конференції ООН з питань навколишнього середовища. Найголовнішими завданнями екологічної освіти в формуванні екологічної культури населення є виховання любові до рідної природи, розвиток особистої відповідальності за стан довкілля на місцевому регіональному національному рівнях [4]. Екологічне виховання досягається шляхом вирішення освітніх, виховних та розвиваючих знань. Організація системи екологічної освіти в Україні відбувається шляхом здійснення формальної екологічної освіти (освітні заклади), та неформальної (бібліотеки, громадські організації, тощо). Провідна роль у цьому процесі належить загальноосвітнім школам і позашкільним закладам. Основною метою загальної освіти є формування молодого покоління з високим ступенем екологічної культури та свідомості [2].

Вивчаючи особливості організації екологічної освіти учнів у школах європейського регіону й Північної Америки, В. В. Червонецкий узагальнив досвід педагогів, які працюють над цією проблемою, і навів перелік навчально-виховних і розвивальних задач, які сприяють реалізації мети екологічної освіти [7].

Досліджуючи шкільні програми з вивчення природознавства та екології в загальноосвітніх закладах виявлено ряд проблем з якими стикаються вчителі під час організації та проведення занять: обмежена кількість годин, виділених на викладання природничих дисциплін; слабе методичне забезпечення загальноосвітніх шкіл матеріалами екологічної спрямованості; обмежена можливість для введення в навчально-виховний процес спецкурсів та інше.

Процес екологізації освіти за кордоном почався значно раніше, ніж в Україні, на що вказує К. О. Писанка. Екологічна освіта стає дійсно актуальною соціально-педагогічною проблемою в Австрії в кінці 70-х років, коли питання навколишнього середовища були включені в шкільні програми як міжпредметні теми. Пізніше міністерство, відповідальне за освіту і охорону навколишнього середовища, створило спеціальну робочу групу на основі Австрійського товариства охорони природи і навколишнього середовища. Основними видами діяльності цієї групи і понині є: організація спеціальних шкільних проєктів; проведення природоохоронних акцій; розробка спеціальних навчальних посібників і різних дидактичних матеріалів; організація семінарів для педагогів-екологів, а також курсів перепідготовки для всіх фахівців, які беруть участь в екологічній освіті дітей; видання газет і журналів з питань екологічної освіти; розробка спеціальних еколого-освітніх програм; створення загальнодержавного банку даних з питань екологічної освіти; здійснення координаційних функцій; консультування вчителів, а також інших категорій спеціалістів, які бажають брати участь у шкільних та позашкільних видах еколого-освітньої діяльності, а також у різних проєктах, пов'язаних з охороною природи [5].

У той же час, в Данії вчителі стали розповідати дітям про те, що людина часто негативно впливає на навколишнє природне середовище, викликаючи його забруднення, знищення тварин і рослин тощо, при цьому

підкреслювали важливість суворого обліку тих реальних взаємодій, які існують у навколишньому середовищі. Але еколого-освітня робота не мала твердої наукової та законодавчої основи. Зміни відбулися в 1975 році, коли був прийнятий Закон про базову освіту. Саме цей закон став відправною точкою для розвитку датської моделі екологічної освіти: екологічні проблеми повинні бути включені у зміст шкільних програм, екологічна освіта має бути обов'язковою складовою частиною підготовки педагогів усіх рівнів.

Позиція Ірландії в цілому близька до позиції Данії. Ірландська система екологічної освіти спрямована на рішення таких завдань: сприяти розумінню комплексності взаємодії між людиною та довкіллям; заохочувати інтерес школярів до екологічної взаємодії в міських і сільських ареалах. Спочатку в програмах і навчальних посібниках з біології передбачалося вивчення основ наукової екології, забруднення та охорони природи. Потім ці питання були включені в зміст освіти молодших школярів. У 1990-і роки в Ірландії був утворений Центр з питань екологічної інформації (EN-FO), який надає всім зацікавленим особам і організаціям достовірну інформацію про стан навколишнього середовища.

Екологічна освіта у Фінляндії була переважно освітою про охорону дикої природи. І лише значно пізніше вона стала екологічною освітою. У Норвегії і Фінляндії більшу частину часу відводять для спостережень за явищами природи у різні пори року, а також для проведення одноденних екскурсій. Вчителі початкових класів також здобувають спеціальну підготовку. Під час польових занять майбутні педагогічні працівники початкових класів набувають знань про фотосинтез, взаємозв'язки між рослинами і тваринами, енергію, харчові ланцюги, про кругообіг речовин у природі і роль людини в навколишньому середовищі.

Перша загальнонаціональна конференція з питань екологічної освіти в Німеччині була проведена в 1980 році. Вона позначила мету і завдання цього виду освіти, підкреслила необхідність включення питань навколишнього середовища в зміст усіх шкільних предметів, відзначила важливість створення спеціальних, окремих міждисциплінарних курсів і їх вивчення на всіх етапах шкільного навчання. Значну увагу також було приділено неформальній,

додатковій освіті.

Історія екологічної освіти в Греції налічує більше 30 років. За цей час в Греції було проведено близько 50 загальнонаціональних семінарів з питань навколишнього середовища, підготовлено кілька об'ємних посібників з цієї надзвичайно актуальної проблеми. Велика частина державних документів націлена на те, щоб розкрити двері школи для широкої суспільності, збагатити цінності сучасних школярів, активізувати зв'язки та взаємодії з соціальним і природним оточенням.

Конкретні кроки з питань екологічної освіти в Швеції були зроблені у зв'язку з підготовкою та проведенням Європейського року навколишнього середовища (1970 р.). У той же час був підготовлений і прийнятий до реалізації Національний проект з питання навколишнього середовища. Відповідно до його вимог в Швеції були опубліковані нові навчальні посібники та керівництва для вчителів та учнів. При цьому підкреслюється принципіально важливе значення морально-етичного аспекту екологічної освіти.

В Голландії Державний «Звіт про утворення з питань природи і навколишнього середовища» (1988 р.) сформулював національний план дій у сфері екологічної освіти. Школи мають право самостійно здійснювати різні види еколого-освітньої діяльності, залучати для цих цілей місцеві, регіональні, національні структури, фахівців та експертів.

Франція підкреслює важливість придбання екологічних знань, особливо наукових екологічних понять, які необхідні для розуміння біофізичних, економічних і соціальних механізмів функціонування навколишнього середовища. У Франції екологічна освіта націлена на планомірне введення питань типу «людина-природа» в зміст усіх шкільних курсів, а також створення сприятливих умов для організації різного роду практичних, міждисциплінарних акцій за дослідження та охорону навколишньої природи, дбайливе ставлення до природи в учнів початкових і середніх класів загальноосвітніх шкіл.

Вперше питання екологічної освіти з'явилися в бельгійських шкільних програмах у другій половині 60-х років, що було ініційовано активістами багатьох суспільних груп і організацій, що займаються охороною природи. Для усвідомлення надзвичайної актуальності цієї проблеми мали численні екологічні кризи. «Базисна програма

екологічної освіти» для середніх шкіл, опублікована в січні 1993 року, дала новий імпульс для розвитку даної сфери соціально-педагогічної практики.

У Нідерландах схвалено індивідуальний та диференційований підходи до навчання та виховання дітей із різними можливостями й здібностями, сприяння співпраці з урядовими організаціями, що забезпечують теоретичну та методичну базу школи. У Нідерландах важливим принципом організації навчання у початковій школі є свобода і дитиноцентризм. Особливе значення в початковій школі має екологічне виховання та освіта дітей, яке реалізується за певними тематичними лініями. Важливим є також інтердисциплінарний підхід до екологічного виховання в усіх навчальних предметах та шкільних підручниках природознавства для молодших школярів у Нідерландах [9].

Найбільш дієвим у вихованні екологічної культури є систематичне проведення занять екологічного спрямування з залученням наглядного матеріалу, наданням фактів, приведенням прикладів та участі в екологоосвітніх та природоохоронних заходах [8]. В національному дендропарку «Софіївка» проведено експеримент серед учнів Уманської школи №9 з метою визначення рівня екологічної свідомості учнів та його зміна після проведених тематичних екологічних заходів та акцій, направлених на збереження природи. На першому етапі експерименту проведено тестування на визначення рівня екологічної освіченості школярів. Для цього взято 2 групи дітей (54 учня), котрі навчаються в третій класах та надали анкети для заповнення. За результатами аналізу анкет встановлено рівень екологічної освіченості та природозберегаючих навичок кожного з учнів. Протягом 2017/2018 навчального року систематично проводилися заходи еколого-природоохоронного характеру з учнями вищевказаних груп. Учні не тільки отримували знання з екології, а й активно приймали участь в еколого-освітній діяльності національного дендрологічного парку «Софіївка» з метою ознайомлення з навчально-дослідницької діяльністю організації і проведення екологічних досліджень на природі. Природоохоронна діяльність заключалась у виготовленні штучних гніздівель, екологічні суботники, рейди по виявленню природоохоронних правопорушень на території парку. Навчально-просвітницька діяльність

предполагала конкурс малюнків, плакатів, листівок, створення вистав екологічної моди, пропаганду екологічних знань серед місцевого населення, виступи на класних годинах, проведення тематичних тижнів, випуск буклетів на екологічну тематику, створення комп'ютерних презентацій. Прикладом є проведення екологічної акції по очищенню території національного дендропарку «Софіївка» від штучного сміття. Проведений експеримент показав можливість сприйняття та усвідомлення інформації про екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.

Для формування природозберегаючих навичок і екологічних понять ми використовували на практиці метод екологічного проекту. На початку року діти були ознайомлені з книжками Л. Н. Єрдакова, який вигадав сюжети про пригоди Екологічного колобка. Колобок – цікавий персонаж. Він зроблений з тіста і не має ніяких екологічних загроз. Екологічний колобок стає членом багатьох біоценозів і вступає там у взаємостосунки з живою природою. На нього впливає середовище, а він, у свою чергу, його змінює. Протягом року Екологічний колобок був присутній на уроках та заняттях, присвячених розвитку природозберегаючих навичок. Це допомогло дітям засвоїти деякі екологічні поняття, більше дізнатися про взаємозалежність компонентів природи. На уроках Екологічний колобок ставав ще й інтерактивним. Метою цього проекту була допомога школярам засвоїти основні ідеї захисту і збереження природи, на протязі року розкривалися взаємозв'язки між людьми і навколишнім середовищем. По проведенні експериментальної роботи у третіх класах були зафіксовані значні зрушення щодо активізації і розвитку природозберегаючих навичок і росту їх процентної складової.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Аналіз літератури показав, що багато фактів обумовлюють нагальну потребу використання системи дієвих заходів щодо суттєвого поліпшення стану навколишнього природного середовища, екологічного виховання як спеціальної виховної діяльності, спрямованої на розвиток екологічної освіченості і формування екологічних умінь у здійсненні природоохоронної роботи. До цього виду діяльності має бути готовий вчитель початкової школи.

Під час проведення експериментального дослідження в молодших класах кількість

дітей з природозберігаючими навичками зросла на 44,8 %. У країнах Європи йде екологізація всіх рівнів освіти шляхом запровадження національних, регіональних і глобальних проектів і програм. Отже, у зарубіжній школі екологічна освіта та виховання активно переходять з дискусійної сфери у площину їх практичної реалізації, що є прикладом для України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. (2004). Екологічна політика і освіта: проблеми становлення. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю. К. : Знання України, 2004. С. 25–34.
2. Волошин І. М. (1994). Методика дослідження проблем природокористування. Львів: ЛДУ. 160 с.
3. Дробноход М. І. (2000). Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою: кол. монографія / М. І. Дробноход, Ф. В. Вольвач, С. І. Івашенко. К. : МАУП, 2000. 76 с.
4. Закон України Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 26. 218 с.
5. Национальные системы экологического образования стран Западной Европы и США URL: <http://eco-forchildren.ucoz.ru>
6. Пустовіт Г. П. (2004). Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах : монографія. / Г. П. Пустовіт. К. Луганськ : Альма-матер, 540 с.
7. Червонецький В. В. (2005). Екологічна освіта учнів у школах країн європейського регіону та Північної Америки : монографія / В. В. Червонецький. Луганськ : Вид-во СНУ ім. Даля, 312 с.
8. Шумілова А. В. (2015). Еволюція екологічної свідомості школярів під впливом просвітницьких заходів національного природного парку «Слобожанський» / Шумілова А. В. / V-й Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною участю (Екологія/Ecology -2015), 23-26 вересня, 2015. 36. наук.праць. Вінниця: ТОВ «Нілан- ЛТД», 280 с.
9. Handbook of Teacher Training in Europe: Issues and Trends / ed. by M. Galton and B. Moon – The Council of Europe and Devid Fulton Ltd, 1994. 228 p.

REFERENCES

1. Andrushchenko, V. P. (2004). *Ekolohichna polityka i osvita: problemy stanovlennya*. [Environmental policy and education: problems of formation]. Kyiv.
2. Voloshyn, I. M. (1994). *Metodyka*

doslidzhennya problem pryrodokorystuvannya. [Methods for the study of environmental problems]. L'viv.

3. Drobnokhod, M. I. (2000). *Kontseptual'ni osnovy formuvannya ekolohichnoho myslennya ta zdibnostey lyudyny budувaty harmoniyni vidnosyny z pryrodoyu.* [Conceptual bases of formation of ecological thinking and human abilities to build harmonious relations with nature]. Kyiv.

4. *Zakon Ukrainy Pro Osnovni zasady (strategiyu) derzhavnoyi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2020 roku.* (2011). [Law of Ukraine On the Fundamental Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine until 2020]. Kyiv.

5. *Natsyonal'nye systemy ekolohicheskoho obrazovannya stran Zapadnoy Evropy y SSHA.* [National systems of ecological education of the countries of Western Europe and the USA]. URL: <http://eco-forchildren.ucoz.ru>

6. Pustovit, H. P. (2004). *Teoretyko-metodychni osnovy ekolohichnoyi osvity i vykhovannya uchniv 1-9 klasiv u pozashkil'nykh navchal'nykh zakladakh.* [Theoretical and methodological foundations of ecological education and upbringing of pupils of 1-9 classes in out-of-school educational establishments] K. Luhans'k.

7. Chervonets'kyi, V. V. (2005). *Ekolohichna osvita uchniv u shkolakh krayin yevropeys'koho rehionu ta Pivnichnoyi Ameryky.* [Cological education of students in schools in the countries of the European region and North America]. Luhans'k.

8. Shumilova, A. V. (2015). *Evolyutsiya ekolohichnoyi svidomosti shkoliariv pid vplyvom prosvitnyts'kykh zakhodiv natsional'noho pryrodnoho parku «Slobzhans'kyy».* [Evolution of ecological consciousness of schoolchildren under the influence of

educational activities of Slobzhansky National Nature Park]. Vinnytsya.

9. *Handbook of Teacher Training in Europe: Issues and Trends.* (1994). [Handbook of Teacher Training in Europe: Issues and Trends].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДЯЧУК Павло Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: формування екологічних понять і природозберегаючих навичок молодших школярів.

ПЕРФІЛЬЄВА Людмила Павлівна – кандидат біологічних наук, доцент кафедра теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: формування екологічних понять і природозберегаючих навичок молодших школярів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DYACHUK Pavlo Viktorovich – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of ecological concepts and environmental skills of younger students.

PERFILIEVA Lyudmila Pavlivna – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Department of Theory of Primary Education of the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of ecological concepts and environmental skills of younger students.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2019 р.

УДК 453+11.978

DOI:10.3655/2415-7988.2019.185.22

КОНДРАШОВ Микола Миколайович – кандидат педагогічних наук, докторант кафедри педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3411-2209>
e-mail: kondrashovmm@ukr.net

ТЕХНОЛОГІЯ STEM-НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах глобалізації й інтеграції України в світовий простір іноземна мова виступає важливим чинником розвитку і становлення особистості в професійній сфері. На сучасному етапі розвитку суспільства актуалізуються проблеми підготовки майбутніх фахівців до оволодіння іноземною мовою та іноземного

спілкування, як важного ресурсу підвищення якості їх професіоналізму, готовності до успішної професійної діяльності.

Оволодіння іноземною мовою обумовлює необхідність створення освітнього середовища як сукупності умов іноземного спілкування майбутніх фахівців, а з іншого боку, використання різноманітних технологій, які забезпечують

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:

Педагогічні науки

Випуск 185

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15526-4098Р від 19.06.2009 р.
Наукові записки. Серія: Педагогічні науки

СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ
ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ,
ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підписано до друку 09.11.2019 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Друк різнограф.
Ум. др. арк. 29,26. Тираж 200. Замовлення № 6585.

Друк з оригінал-макету замовника

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 28 59 84.
Факс.: (0522) 24 85 44
E-Mail.: mails@kspu.kr.ua